

Podporujeme mezinárodní výzvu proti ohrožení, vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19

Jako lidé exponovaní v problematice stárnutí, stáří a souvisejících jevů, tedy jako gerontologové, geriatři i další odborníci, se rádi připojujeme k mezinárodní výzvě prof. Kierana Walshe z univerzity v Irské Galway „Bojujme proti vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19: čtyři klíčová sdělení“. Plné znění výzvy je možné stáhnout [zde](#) (v Čj) a [zde](#) (v angličtině). Současně vyzýváme k reflektování etických a politických varování této výzvy ve společenském a politickém životě České republiky. Buďme si všichni dobře vědomi mimořádné nebezpečnosti věkově diskriminačních (ageistických), věkově segregačních i obecně eticky problematických nálad, postojů či kontextů různých opatření v bezprecedentní atmosféře infekční pandemie s jejími ekonomickými a politickými souvislostmi. Dnešní pochybení a nedůslednosti by mohly předznamenat i zásadní etické změny dlouhodobě zakotvené ve společenském uspořádání po odeznění epidemie.

Bojujme proti vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19: čtyři klíčová sdělení

Pandemie COVID-19 představuje mimořádná rizika pro zdraví starších dospělých a poté, co se lidé nakazí, má okamžité důsledky pro jejich tělesnou a duševní pohodu, mezilidské vztahy a potenciálně i úmrtnost. Avšak vedle negativních vlivů na zdraví způsobených samotnou nemocí mohou starší lidé zakoušet i další škodlivé důsledky, a to kvůli strategiím a diskursům spojeným s úsilím dostat virus pod kontrolu a léčit jej. Tato znevýhodnění mohou být hmotné i symbolické povahy. Reagujeme na tuto znepokojivou situaci a nabízíme čtyři zásadní sdělení, jimiž by se měla řídit tvorba politiky ve vztahu ke krizi COVID-19 i naše reakce na tuto krizi.

Základní čtyři body „Výzvy“ proto upozorňují a požadují:

1. Reakce státu a společnosti na COVID-19 si musí být vědoma přímých vyloučení postihujících starší občany jako důsledek politik a strategií, jež byly zavedeny v rámci boje proti viru. Tam, kde je to možné, musí stát i společnost kompenzovat tyto negativní okolnosti podporou a aktivitou.
2. Důsledně musíme dbát na to, aby ošetření pacientů nakažených COVID-19 i další formy alokace zdrojů v souvislosti s krizí byly prováděny na základě potřeby, nikoliv na základě prosté věkové hranice.
3. Při zavádění politik a strategií k ochraně starších lidí během pandemie COVID-19 nesmíme ignorovat heterogenitu starší populace ani chápat starší občany jen jako vysoce zranitelné a pasivní jedince a ignorovat tak jejich příspěvek k úsilí postavit se pandemii.
4. Politiky a strategie zaměřené na boj proti COVID-19 nesmí být postavené na problematizaci stárnutí a starších lidí v kontextu krize, ani sloužit k destabilizaci výrazné solidarity mezi generacemi, jíž jsme v současné době svědky.

Sdělení 1: Reakce státu a společnosti na COVID-19 si musí být vědoma přímých vyloučení postihujících starší občany jako výslednice politik a strategií, jež byly zavedeny v rámci boje proti viru, a tam, kde je to možné, kompenzovat tyto negativní okolnosti podporou a aktivitou. Mezi tato vyloučení patří nedostatek důvěryhodných a

aktuálních informací z důvodu obtíží zakoušených starší populací při přístupu k online komunikačním kanálům užívaným orgány veřejného zdraví a dalšími klíčovými úřady. Patří sem i zvýšené riziko sociální izolace a vyšší úroveň osamělosti, způsobené narušením sociálních a podpůrných sítí kvůli nutnosti omezit mezilidský kontakt a stahování se do ochranné „ulity“.

Sdělení 2: Neustále musíme dbát na to, aby ošetření pacientů nakažených COVID-19 i další formy alokace zdrojů v souvislosti s krizí byly prováděny na základě potřeby a nikoliv na základě prosté věkové hranice. Je znepokojivé, že nedostatek lůžek na jednotkách intenzivní péče, plicních ventilátorů a dalších prostředků v některých zemích vede k formulaci v podstatě „ageistických“ požadavků, aby byla dána priorita mladším a zdravějším pacientům, u nichž je větší naděje, že se z nemoci zotaví. Podle neoficiálních zpráv jsou zdravotníci v některých zemích pod značným morálním tlakem, aby ve svém rozhodování upřednostnili ty, u nichž je větší pravděpodobnost pozitivního výsledku léčby, či obecněji řečeno naděje dožití a větší potenciál „zachráněných let života“.

Sdělení 3: Při zavádění politik a strategií k ochraně starších lidí během pandemie COVID-19 nesmíme ignorovat heterogenitu starší populace ani chápat starší občany jako vysoce zranitelné a pasivní jedince a ignorovat tak jejich příspěvek k úsilí postavit se pandemii. Praxe „stahování se do ochranné ulity“ je potřebná; je motivována obavou o zdraví starších a pohnutka chránit je zde zřejmá. Je tu ovšem riziko, že nechtěně přispěje k homogenizaci populace sedmdesátníků a starších. V důsledku tak může být zmařena celá řada činností, jimiž starší lidé podporují své rodiny i sousedy, stejně jako formálnější státní a společenské iniciativy k potlačení pandemie.

Sdělení 4: Politiky a strategie zaměřené na boj proti COVID-19 nesmí být postavené na problematizaci stárnutí a starších lidí v kontextu krize, ani sloužit k destabilizaci výrazné solidarity mezi generacemi, již jsme v současné době svědky. Existují důkazy svědčící o tom, že starší lidé jsou v některých částech veřejné a politické sféry chápáni jako masoví konzumenti cenných a omezených zdrojů, kteří tak brání mladším, zdravějším a údajně „produktivnějším“ jedincům v přístupu k léčbě. Takovéto diskursy devalvují nejen postavení starších jakožto rovných občanů, ale i přínos, který jejich činnosti a životy představují pro společnost.

Výzva byla formulována na základě zkušeností získaných v průběhu čtyřleté spolupráce mezinárodní výzkumné sítě COST ROSEnet (CA15122) „Reducing Old-Age Social Exclusion through Collaborations in Research and Policy“ (Zmírnění dopadů sociální exkluze ve vyšším věku skrze spolupráci ve výzkumu a v tvorbě politik). Tato síť, sdružující odborníky z téměř 40 států světa se detailně věnovala problematice sociální exkluze ve vyšším věku a identifikovala zdroje a dopady znevýhodnění, které má přímý negativní vliv na jejich kvalitu života, zdraví i přístup k občanským právům a svobodám.

Více o projektu a jeho výstupech na webové stránce:

O projektu: <http://rosenetcost.com/about/>

Plný text výzvy v angličtině: <http://rosenetcost.com/combating-exclusions-and-ageism-for-older-people-during-the-covid-19-pandemic/>

Plný text v češtině: <https://www.ageismus.cz/>

Podporu mezinárodní výzvě proti ohrožení, vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19 vyjadřují:

Mgr. Lucie Vidovičová, PhD. (Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita)
MUDr. Zdeněk Kalvach (Karlova univerzita)